

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Začenja se daniti.

Kar se je čulo iz slovenskih ust v drž. zboru ob priliki razgovora o državnem proračunu, nam je veselo znamenje, da se na našem političnem obnebu začenja daniti; le nekatere temne megle se naj razpršijo, in zasije nam jasno solnce resnice in bratovske sloge.

Govoril je namreč proti sedanji vladi in sistemi poslanec dr. Vošnjak iz narodnega stala dokazovaje, da vlada pri vsaki priliki proti Slovanom in posebno še proti Slovencem „ponemčevalne namene razodeva“. Svojo trditev podpiral je z dejanskimi dokazi, da nemamo Slovenci ne ene narodne srednje šole, da je sedanji minister nauka na ljubljanskih srednjih šolah, na katerih so za prejšnjega ministra Jiřžečka vsaj slov. paralelke bile, še te odpravil; da se je ministerstvo nauka lotilo tudi ljudskih šol izročivši letošnji deželni skupščini učiteljev v Gradcu v posvet učen načrt, kateri naravnoč zahteva, da se slov. mladež v ljudski šoli nemščine popolnoma nauči, ter postane tako ljudska šola — po dr. Vošnjakovih besedah — „jezična vadnica“ (Sprach-Dressur-Anstalt) „namesto da je narodna izobraževalnica.“ —

Kakor v šolah se godi v uradnijah ter jih je „med uradniki mnogo, ki menijo, da se s tem svojim predpostavljenim prikupijo, če se proti narodnim pravicam in tirjavam prav vne-
majo.“ — Popis narodnih krivic, ki se nam godé, je končal z besedami: „To je bilo treba povedati, da se ne bi kje sklepalo, da, če se spustimo v specielni razgovor o drž. proračunu, sedanji vladni sistemi zmožnost pripisujemo, državo ojačiti, ljudski blagostan povzdigniti, večino avstrijskih dežel in narodov zadovoliti.“ (Pravo! na desnici.)

Tudi mi rečemo g. dru. Vošnjaku: pravo! ker je bil nja govor iz narodnega in federalističnega stala brezpogrešen ter spričuje, da se g. poslanec sedanji sistemi in vladi vendar še

ni zapisal, marveč je odločno pokazal, da od te sisteme ničesar dobrega ne pričakuje za povzdigo ljudskega blagostanja. To nam je znamenje, da se začenja daniti v slovenski politiki, kajti nedavno so Vošnjakovi tovariši še mislili, da si bodo z liberalno popustljivostjo pri vladi kakor pri liberalni večini drž. zbora sočutja, s sočutjem pa pravičnosti v narodnih vprašanjih pridobili. Nam so to bile že iz začetka zgolj sanje, to spoznava zdaj tudi dr. Vošnjak; začenja se toraj daniti, le nekatere temne megle še branijo solncu, da nam jasno ne zasije.

Te megle razgnati, sporazumljenju pot ogladiti, je blagi namen tega spisa. Nečemo pisati rekriminacij (obdolženj), pa to je gotovo, da so gospodje Vošnjakove vrste premnogo sami krivi napak, zaradi katerih se zdaj pritožujejo. Kdo je neki kriv, da so mestni šolski očetje v Mariboru, Celju, Ptuj, Slovengradu, Bistrici itd. slovenščino iz šol celó ali z večine pregnali? Tega je kriva postava, ki prepušča šole ljudem, katerim je nemškutarija vse, prava ljudska omika pa nič. Za postave so pa poslanci odgovorni! Na to, da bodo šolske postave pred vsem slovenski narodnosti na kvar, se tačas mislilo ni, ko je „ločitev šole od cerkve“ omamila tudi slovenske poslance, ki so nam grozno zamerili, da se ne moremo navdušiti za nove „šolske postave“. — In kaj imajo naše srenje od te ločitve? Ničesar druga kot strašanskih stroškov in brez števila sitnob. Leta 1871 je bilo samo na Štajerskem za šolske potrebe v letni proračun postavljeno 319.311 gld.; za leto 1875 že imamo 848.000 gld. V enaki meri bodo naraščali stroški tudi v prihodnje; vrh tega pa bodo stroški za samostalne organiste tim večji, čim bolj nam mrjejo učitelji, ki znajo na orgle in še službo za primerno majhno povračilo opravljajo. Pa naj bi že bilo vse to, ko bi šole bile veliko boljše, pa niso! Vošnjak in drugi tožijo nad ponemčevanjem, stariši in taki, ki imajo priliko in zmožnost vspehe „nove šole“ presojati,

tožijo nad nevednostjo mladeži, vsi se pa pritožujejo nad razbrzdanostjo in spačenostjo šolske mladeži. Komu ste torej vstregli glasovaje za vse te šolske postave? Zastonj toži „Narod“ nad kranjskimi učitelji, ki podpisujejo proteste zoper dra. Zarnika, češ, da „manjka pravih značajev!“ Kdo bo značajev iskal tam, kder gre za kruh, za boljše službe, za rodovino? Tacih narodnih značajev, ki rajši gmotno škodo trpé, kakor da bi narodno stvar zatajili, je v vsakem narodu prav malo, najmanj pa v učiteljskem stanu, ki je zdaj v narodnem oziru še bolj odvisen kot poprej. To je zakrivila prenaglena šolska osnova, o kateri velja, kar Šuzelka o gospodarski krizi piše, da je namreč „naravna kazen zopernaravnih grehov“, ki so se storili v postavodaji. — Vprašamo, ali je bilo treba sovraštvu in hujskanja zoper nas, ki smo to vse pred vidili in poslance svarili, da naj ne sedejo liberalnim nemškim ustavakom na limanice?

Enako kakor v šolskih rečeh škodovali so narodnej stvari Vošnjakovi tovariši s tem, da so za konfesionalne postave glasovali. Kakor so „cerkvene“ postave na Pruskem luteranu Bismarku in trôpi frajmavrerjev na korist, tako so pri nas „konfesionalne“ postave nalašč za liberalno, nemško-centralistično stranko. Ko bi za njo ne bile, bi jih tudi s tako silo ne bila tirjala. Jedro teh postav paje, da vlada cerkvene službe podeljuje, da torej tudi pogodbe temu podeljenju stavi. Kaj te pogodbe pri nas na Slovenskem pomenjajo, ni treba zdaj dru. Vošnjaku več razlagati, ko je sam v svojem govoru izrekel, da vlada povsod, kamor koli njen vpliv sega, „pomnčevalne namene razodeva.“

Vprašamo zopet, je-li narodnosti na korist bilo, da so slovenski poslanci za konfesionalne postave glasovali? V majhnem narodu, kakor je slovensk, je treba vse omikane življe v pomoč vzeti, da se potujčenja obranimo. Zatorej je bil hud političen pregrešek, glasovati za postave, ki prevažnemu faktorju v narodnem življenju, kakoršen je duhovenstvo, usta zapirajo, politično svobodo zatirajo. Postave bi bile sicer tudi brez slov. poslancev pod vodstvom dra. Razlaga sklenjene; toda razpor bi bil svojo ostrino zgubil, duhovniki bi pa imeli vsaj zaslonbe pri narodnej stranki, tako so pa — zrno med dvema kamnoma, in žalostnih nasledkov za narodno stvar še bomo mnogo doživeli!

O tem, kako da so Vošnjakovi tovariši tudi v srenjskih rečeh in v zadevi politične uprave z nami navskriž, nočemo tukaj govoriti. Da pa v teh rečeh ljudstvo ž njimi ni zadovoljno, spričuje zahvala od vranskega okr. zastopa g. Hermanu poslana, v kateri naravnoč možje obžalovanje izrekajo nad tem, da so Vošnjakovi tovariši v teh prevažnih rečeh Hermana zapustili.

Vse to so hude zmote in mi smo trdno prepričani, da razpora med nami in „mladimi“ nič druga toliko krivo ni, kakor kratkovidnost in

pa hrepenenje po liberalnem lesku, pri katerem pa ljudstvo duševno in gmotno če dalje bolj hira.

Ker je pa g. dr. Vošnjak, sodeč po nja govoru, odločno stopil na stran opozicije in Razlagovo polovičarstvo popustil, je upati, da bode tudi spoznal najhujši pregrešek, ki ga je v zvezi z Razlagom storil, da je namreč v konfesionalnih in prej v šolskih zadevah za vladno stranko delal in podpiral sistemo, proti kateri toliko opravičenih pritožeb ima. Da zavlada skoro to spoznanje, je naša pristrčna želja!

Gospodarske stvari.

Zračna drenaža dober pomoček zoper hišno gobo.

Suho, zračno stanovanje je neizrečena dobrota za vsakega. Pa žalibog da mora premnogo manj premožnih ljudi po zimi v tesnih, pritličnih in vlažnih stanicah, dostikrat po več rodovin skupaj natlačenih in, ker ni zadosti potrebnih drv za nečo, pri zaprtih oknih in durih živeti. Kdor je kdaj v tako stanovanje, v katerem se še vrh tega večidel tudi kuha in pere, posteljna oprava in perilo ne prevetruje in ne spreminja, o zimskih mesecih stopil, ta ve, kolikega omilovanja da so taki ljudje vredni.

Hišni oča, ki po dne večidel pod milim nebom ali v visokih in toraj bolj zračnih prostorih kake fabrike dela, vse to še nekoliko lažje prenaša in boljše izhaja, ali pomilovanja vredna je mati z otročiči vred, ki morajo noč in dan v takih prostorih prestati. Taka stanovanja so viri mnogih, celó kužnih bolezni.

Bilo bi mi toraj veliko veselje, če bi s sledečim razglašenjem svoje dejanske, več let že potrjene skušnje v zboljšanje stanovanjskih razmer manj premožnih nekoliko pripomogel.

Pred več leti sem si dal napraviti pisarnico v pritlični sobi z okni na ulico in z vhodom po treh stopnjicah iz veže. Ker sem hotel višo in bolj zračno imeti, dal sem jo do jednake ravnine z ulicami ponižati. Drugo jesen, ko sem moral netiti začeti, sem brž občutil zaduhel, trohnel duh. Vleglo se mi je na prsi in dokler sem bival v pisarnici, moral sem vedno kašljati. Vse še tako močno netenje in vse odpiranje oken je le za kratek čas pomagalo. Nekega jutra zagledam na podu ob steni za pest veliko hišno gobo, ki je bila čez noč vzrastla.

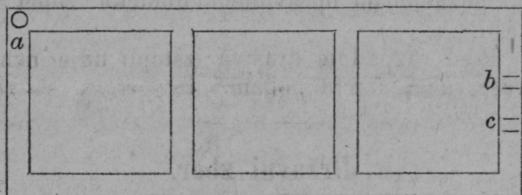
Ko dam pod potrgati, so bile pred dvema letoma položene dilje skoro čisto sprhnele in vsa spodnja plat je bila prek in prek s hišno gobo prevlečena. Tako je bilo tudi v neki vzdani omari, v kateri sem bukve in pisma hranjeval.

Po nasvetu zvedencev sem dal prst pod sobinim podom blizo za 2 čevlja izkopati in vzdigniti, zid, v kterega gôba rada korenine globoko poganja, okoli in okoli dobro obsekati, z lesnim ogljem natlačiti in zopet zazidati. Tla so bila s

prodecem, v katerem se bajé gôba ne zareja, posuta in čez to je bil nov pod položen. Dal sem si tudi peč tako prenarediti, da se je od znotraj kurilo, kar odganja vlažni zrak.

Prvo leto je šlo vse po volji. Drugo jesen pa je bilo vse v moje ne malo začudenje pri starem kakor sem prej opisal.

Tu mi pride slednjič na misel zračna drenaža. Dal sem pred vsem drugim zid s cementnim apnom okoli in okoli podzidati, potem vso jamo pod zidom s suhim premogovim drobirjem, kakoršnega iz lokomotivov dobivamo, nasuti, okoli in okoli zida iz zidarske opeke na suho brez morta narediti ozek jarek ali kanal in pod podom še dva poprečna kanala, tako da sta vso dolgost sobinega pôda v tri jednake dele razdelila. V kotu, kjer je stala peč *a*), sem ukazal kanal toliko vzdigniti in v peč odpreti, da ni moglo netivo v njega padati. Da bi se prepuh še pospešil, sem dal na nasprotni strani od peči za širino pol strešnega cegla na dveh mestih *b* in *c* jarek odpreti, pôd pa na teh mestih za 6 palcev na štirijaško izrezati in luknje z železno mrežo prepreči, vrh pa, da bi kaj v jarek pasti ne moglo, deskico tako vrezati, da je trdno te luknje zavezovala. Sred teh deskic sem dal železne rinkice zabiti, da bi se tako prepuhu pot lahko odpirala ali zapirala, kakor bi pač potreba nanesla.

Kakor drenažne cevi, ki se prosto staknejo in 3—5 čevljev globoko v zemlji ležé, podzemeljsko vodo na vlažnih njivah in travnikih odpeljavajo, ravno tako sprejema omenjeni jarek v širokosti in visokosti zidarskih opek, katerih robovi se do trdnega ne stikajo, mokrotni zrak v se.

Mrzli zrak se steka proti toplemu, kakor to vsako ne trdno zaprto okno po zimi jasno kaže. Že s tem, da se jarek v peč in odtod v dimnik izteka, je odtok vlažnega zraka mogoč. Če se pa še v peč zanéti, se vlažni zrak naravno proti plamenu steka in z dimom vred skozi dimnik gre.

Preteklo je zdaj že 10 let, odkar sem si dal toto zračno drenažo napraviti in še danes je moja pisarnica suha in zdrava. *)

J. M. Wokaun, v Celju.

Zastran trsne uši.

Mariborska kmetijska podružnica z vinorejskim društvom je poslala ministru poljedelstva spomenico, v kateri se poudarja velika nevarnost

*) Če bi komu ta spis ne bil dosti umeven, sem pripravljen, vsakemu na razna prašanja z veseljem odgovoriti. —

te uime tudi za štajerske vinograde. Gotovo je namreč, čeravno se na tanko kraji povedati ne dajo, da se je od časa, ko so v Klosterneuburgu trsno uš zasledili, mnogo vkoreninjenih trsnih rozeg (Wurzelrebe) od ondot v razne kraje na Štajerskem spravilo. V Spielfeld se je še tekoče leto iz Francoskega naročilo vkoreninjenih rozeg. Vinorejska šola v Mariboru ni od leta 1872 nobene trte več iz Klosterneuburga naročila, toraj bi nevarnost tukaj ne bila, ker je uima ravno od treh let sem na omenjenem kraju se prikazala.

Spomenica trdi, da dozdej trsne uši še nikjer v deželi zapazili niso, poudarja pa nujno potrebo postave, da bi preiskovalni organi krepko, kakor ob živinski kugi, postopati zamogli.

Spremenjena

Pravila

okrajne posojilnice v Ljutomeru.

D. O sprejetju in izločbi društvenikov.

§. 38. Društvenik postane, kogar načelstvo z nadzornim svetovalstvom v društvo sprejme. K temu pa je potrebno, da podpiše ali te pravila, ali pa v posebnem pismu izreče, da hoče v društvo stopiti. V društvo vstopiti zamore vsak, kdor ima pravico pogodbe sklepati. — Ako pa je komu pristop v društvo odrečen bil, ima pravico pri obnem zboru pritožiti se.

§. 39. Občni zbor ima pravico iz društva izločiti vsakega, ki dolžnosti po teh pravilih prevzetih več ne spolnjuje. — Predlog za izločbo mora pa načelstvo posebno takrat storiti, če je društvenik že za tri mesece s svojimi tekočimi prineski na dolgu ostal, ali kogar društvo zaradi nepovrnjenega posojila tožiti mora, ali ako je kdo državljsanske častne pravice zgubil. Društvenik neha biti tisti dan, ko je dotični sklep storjen.

§. 40. Tudi po smrti se razveže društvena pogodba; kdor pa med letom umrje, tega dediči ostanejo do konca društvenega pravnega leta z društvom v zvezi.

§. 41. Kdor hoče iz društva izstopiti, mora to najmanj štiri mesece pred končanim pravnim letom načelstvu pismeno naznaniti. Ako to dobo zamudi, se nja izstop iz društva še le po preteklem drugem pravnem letu sprejeti more, ker je izstop iz društva le konec vsakega pravnega leta mogoč.

§. 42. Društvenik, ki izstopi, ali njegovi dediči smejo od društva tirjati, kar je gotovega vložil in kar se mu je od dobička pripisalo, z obrestimi, kolikor mu jih pripada.

Deleža od društvenega imetja ali rezervnega fonda ne more tirjati.

Kar ima društvenik, ki izstopi, v društveni blagajnici imetja, to se mu izplača tretji mesec po preteklem pravnem letu, v katerem je izstopil ali izstop bil sprejet.

§ 43. Pri slabem stanju društvene blagajnice sme društvo izplačanje imetja izstoplemu udu odreči, to pa samo takrat, ako se razpust društva sklene in likvidacija vpelje.

Odstopivši društvenik in njegovi dediči ostanejo vendar upnikom društva obvezani, dokler teče doba zastarelosti, za vse dolžnosti, katere je društvo do njih odstopa na se vzelo. Do društvenih opravil nemajo odstopli udje pozneje nobenega upliva več.

§ 44. Načelstvo mora v prvih treh mesecih vsakega pravnega leta razglasiti število udov, ki jih je društvo imelo o času sklenjene bilance, potem število društvenikov, kolikor jih je v teku bilančnega leta pristopilo in odpalo, kakor tudi število pravnih deležev, kolikor jih je bilo o sklepu bilance, in kolikor se jih je v teku bilančnega leta vnovič pridružilo, odpovedalo ali izplačalo. —

E. Pravice in dolžnosti društvenikov.

§ 45. Vsak društvenik ima pravico:

- a) pri vsih društvenih sklepih in volitvah občnega zbora glasovati;
- b) iz društvene blagajnice posojila prejemati;
- c) od pravnega dobička po določenih §. 72 tirjati dobilo ali dividendo, ki mu pripada, kakor tudi obresti od svojega pravnega deleža.

§ 46. Dolžnosti društvenikov pa so:

- a) Da pomagajo pripravljati društveni fond ali zalog; v ta namen plača vsak 1 gld. vstopnine, kar se mu več ne povrne;
- b) da vsak mesec na svoj delež, ki je v §. 47. odmenjen, najmanj 50 kr. v društveno blagajnico plačujejo;
- c) da zoper te pravila in pozneje društvene sklepe ne ravnaajo;
- d) da so nerazdelno z vsem svojim imetkom zavezani za vse društvene dolžnosti, kolikor aktivno društveno premoženje v slučaju likvidacije ali konkurza v založbo teh dolžnosti ne zadosti. Kdor vstopi potem, ko je društvo že osnovano, zavezan je, kakor vsak drugi društvenik, za vse dolžnosti, katere je bilo društvo že pred njegovim pristopom na se vzelo. Proti temu nemajo pogodbe do tretjih oseb nikake pravne moči.

F. Pravilni delež (imetje) udov.

§ 47. Vsak ud mora na mesec najmanj 50 kr. v društveno blagajnico vlagati, dokler ti prineski s pripadajočimi obrestimi in društveniku odmerjenim letnim dobičkom, kar se mu konec vsakega pravnega leta v društvenih pravnih knjigah pripiše, vkupaj 60 gld. ne znašajo. Občni zbor ima pravico, pravilni delež tudi nad 60 gl. povišati.

§ 48. Vsak društvenik je lastnik svojega pravnega deleža, katerega ali naenkrat v društveno blagajnico položi, ali ga pa v mesečnih do-neskih po §. 47. vkupaj spravlja.

Kar društvenik vloži ali mu od letnega društvenega dobička pripada z obrestimi vred, vpisuje se vsakemu od načelstva v posebno društveno knjižico, ki jo ob času svojega pristopa k društvu dobi. —

Od teh vložnin pa ne more društvenik, dokler je ud, nič vzdignoti. — Samo takrat, ko je njegov delež do 60 gld. že narasel, sme izplačevanje obresti od taistega, kakor tudi sebi pripadajoč del letnega dobička tirjati, ako občni zbor zastran tega ni kaj drugega sklenil.

§ 49. Pravnega deleža ne more društvenik niti odstopiti, niti zastaviti ali na kak drugi način obložiti. — Vsako tako obloženje ali zastavljenje od njegove ali druge strani je nasproti društvu neveljavno.

G. Reservni fond.

§ 50. Reservni fond služi za to, da se iz njega poravnajo zgube, ki se z letnim pravnim dobičkom založiti ne dajo. — Reservni fond se nareja iz pristopnin udov in letnega čistega društvenega dobička. Reservni fond ima posebno upravo in mora najmanj 10% vsega društvenega imetja, to je: vseh pravnih deležev znašati.

§ 51. Dokler društvo obstaja, je rezervni fond razun društvenih zgub nedotakljiv. Kar mu je pri zgubah odpisanega, naj se po določenih §. 50 pozneje po pravnem dobičku zopet nadomesti.

Pred razpadom društva izstopli udje nemajo do rezervnega fonda nobene pravice.

Državni zbor.

V 82. seji je tirolski poslanec dr. Wildauer predlagal, da se naj deželni zborom gledé šol še trohica pravic vzame, ki jih imajo. Da nas bodo bralci lažje umeli, je treba vedeti, da na Tirolskem šolske postave niso še popolnoma v življenje stopiti mogle, ker se katoliška večina deželnega zbora na vso moč brezverskih šol brani. Liberalci Wildauerjeve vrste pa ne prašajo nikol po tem, kar ljudstvo misli in želi, ampak hočejo vse po svojem kopitu imeti. Ker toraj večina dež. zbora in deželni odbor noče šol po novih postavah vravnati, je predlagal Wildauer da se naj postava od 25. maja 1868 zastran šolskega nadzorstva tako predela, da bi vse šolske zadeve, posebno pa nadzorstva spadale pod oblast državnega zbora in ministerstva, ne pa pod oblast dež. zbora in dež. šolskega sveta. Na Tirolskem ne opravimo liberalci nič — si je mislil Wildauer — naj nam torej liberalni gospodje državnega zbora na pomoč pridejo! Tako pokončava liberalstvo deželni zborom pravico za pravico. Proti temu predlogu je ugovarjal dr. Graf s Tirolskega povdarjaje, da se taka postava inace sklenuti ne more, kakor če ustavski vnovič svoj ustav pregriznejo; da bi to verske čute ljudstva in nja

pravoljubnost bridko žalilo, stanje v šolah pa še bolj zmedlo, kakor je že zdaj. Če se ljudstva glas ne posluša, bodo zmešnjave v šolah še dalje hujše. Ljudstvo pa hoče poročta, da bo de šola krščanska. Prav zato pa spada šolsko vprašanje v področje deželnega zbora. Ob koncu je prosil vrli poslanec, da naj zbornica Wildauerjev predlog zavrže, če ne, pokaže s tem tirolskim poslancem pot, po kateri imajo v prihodnje postopati, namreč pot iz državnega zbora domu. Zbornica se za to zmenila ni, ampak je predlog izročila v pretres, ter je v tem smislu tudi minister Stremayr govoril.

Sprejeti so bili poslednji §§. delniške postave, ki so bili odboru v novi pretres izročeni. Tako §. 215 b. I. pogl., da smejo društva, ki nimajo z bankinimi in menjicnimi reči nič opraviti, izdavat novih akcij pod imensko vrednostjo, do katerih imajo prejšnji delničarji predpravo. — Popravljeni §. 12. II. pogl. izreka, da ima nova delniška postava pravno moč za vse že obstoječe delniške društva. S tem je stvar skončana.

Dovolile so se 5letne doklade rednim profesorjem, tudi bogoslovskim na vseučiliščih, na akademiji umetnosti in lepoznanstva, in priročnikom v vseučiliščinih knjigarnah.

V 83. seji dne 2. dec. se je začel razgovor o drž. proračunu. Poročevalec odborov je dr. Brestel. Pri tej priliki govorili so proti navšetom odbora alj prav za prav proti sedanji centralistični vladni sistemi gg. Herman, dr. Pražak, Greuter, dr. Vošnjak in v drugih sejah še drugi. Izvrstno kakor vselej šibal je g. Herman sedanjo vladno politiko in sistemo ter v dobro premišljeni besedi dokazoval, da se je podlaga pravice zapustila, nenaravno stanje povsod napravilo. Govornik je v živi besedi pojasnoval krivice zoper kat. cerkev, da se brez zaslišanja vidnega poglavarja in škofov „cerkvene“ postave delajo, ki cerkvi svobodo krčijo in tudi duhoventvo pačijo (pač res!), krivice zoper dežele, posebno zoper česko kraljestvo, in zoper Slovane. Na vse strani žali ta podirajoči liberalizem, zato pa ima tudi nasprotja povsod. Slednjič ponovi, kar je že večkrat v največimi prijatelji Avstrije rekel, da zmešnjav in gospodarskega propada prej konec ne bo, dokler se dežele po federalistični osnovi ne vravnajo, postavodajna pravica deželnim zborom ne povrne. Čeravno ustavaki, imajoči začasno vso oblast v rokah, za take svarjenja spoznanja nimajo, bo vendar kakor v upravnih stvareh tudi v političnih skušnja pokazala, da je imel blagi Herman prav. Da bi le prepozno do tega spoznanja ustavaki ne prišli!

Poslanec žl. Plener ga je pobijal, češ, da sedanja sistema gospodarskih nadlog ni kriva, in vendar ne more tajiti, da je državno denarno stanje prav žalostno, in da je deficit za prihodnje leto veliko večji, kakor po vladinem in odborovem poštevu, ker v resnici na d

18 milijonov znaša! To so nasledki državnega gospodarstva skoz 14 let sem, ko so se po besedah dra. Pražaka davkarska bremena od leta do leta pomnoževala. — Poslanec Greuter je v resno-šaljivi besedi dokazoval, kako drage da so „liberalne“ poskušnje in kako krivično da je, ako se vsled enostranske volilne postave nemški manjšini umetna večina daje, kmetski živelj pa za gosposkim pri številu zastopnikov nazaj postavlja. — Levičar in občinski pisar Fux, kateri pa ima silno oster jezik, je sicer zasmehoval govornike od desne strani, državnega stanja pa vendar ni mogel hvaliti. Dr. Pražak je zračunil, da je v 10 letih, odkar ustavaki in centralisti za državno kormilo držé, namreč od l. 1862—1871 primanjkljaj narasel do 430 milijonov, in če se odšteje 18 milj. in 300.000 goldin. kasinih ostankov, ktere je Hohenwartovo ministerstvo l. 1871 naslednikom zapustilo, znaša primanjkljaj samo v teh 10 letih vendar še 412 milijonov! Bolj ko vse drugo spričuje to, kam da smo prišli pod liberalno ustavaško sistemo!

V 84. seji je vtrjeval poljski poslanec Ridzovski svoj predlog, da se naj pregleda postava od 14. jun. 1868, ki je odpravila postavo zoper odrtijo. Kmetovalci — je rekel poslanec — niso prosili za to, da se postava zoper odrtijo odpravi, prosili so za to le špekulanti, ki jemljejo za posojeni denar od stiskanega kmeta po 50, 100, 200, 500, še celo po 1000 procentov! Sodnik vidi nesramno odrtijo, postava mu pa roke veže, v tem ko ubogi kmet ne ume pravice, ki kaj takega dopušča. „Tako navstaja nova vrsta sužnosti, odrtijskih sužnjevi, ki morajo v putu svojega obraza za oderuhe delati. Za stisko sledi sovraštvo (do židov), za sovraštvom pa hudodelstvo. Naglim korakom bližamo se socijalni prekuciji!“ S klicem: „Pomagajte, gospodje, kajti socijalna prekucija je v Galiciji pred durmi!“ je končal govornik in predlog se je odboru v pretres izročil. — Nov dokaz, kolika nesreča da je centralizem, ki daje postave brez ozira na posebnosti raznih dežel! — Nadaljeval se je splošnji razgovor o drž. proračunu. Pred vsem je prvosednik dr. Rechbauer še le v tej seji g. Hermanu eno zagôdel. Ker namreč dan poprej ni vsega slišal, kar je Herman govoril, je še le v brzopisnem protokolu staknil besede, da ima „vlada slabo vest, ker se njenih prstov drži prelom prava in zaupanja“, in ga je toraj posvaril, mnogi od desnice so mu pa — sreče želeli!

Dopisi.

Iz Gradca. (Dodatek k gospodarski „griži“.) V zadnjem listu ste nam poročali o denarni „griži“, naj danes še jaz povem, kako se tukajšnji mestni zastop „griži“ ubraniti hoče, katera se že od nekdanj v mestno mošnjo zajeda. Po dolgoletnem pisarenju se je namreč mestnemu

zastopu vendar le posrečilo, da je užitninsko in cestninko dačo v mestu za tri leta v najem dobil brez dražbe. Najemnine hoče plačevati kakih 540.000 gold. na leto, zato pa tudi zahteva povišanja užitninskega tarifa. Že iz te visoke številke se razvidi, da so dohodki precej mastni. Da se pa tudi obresti in sicer prav dobro povračati morejo, nam spričujejo lepe, drage hiše, katerih si je dosedanji najemnik g. Hočevnar prav čedno število nakupil. Prav je tedaj, da se ti dobiček v mestno blagajno napelje, pa to ni prav, da se dača povišati hoče. Sicer se nam trdi, da se bode le za par krajcarjev povišala, pa že tudi to dela občinstvu veliko krivico.

Neposredni davki sploh so krivični, dače pa, katere največega siromaka v isti meri zadevajo kakor bogatina, so vsacemu napredku silno škodljive. Z neposrednimi davki se pri ogromni večini občinstva zapira edini vir gospodarstvenega napredka, zapira se namreč marljivo in plodno delo. Kako neki hoče delavski človek, kako težak z veseljem na delo, ako niti sebi niti svojem potrebne hrane privoščiti ne more, ker jo sami davki predrago delajo? Prazen želodec se s težkim in pridnim delom nikdar noče sprijazniti. — Na drugi strani pa povišanje vžitnine tudi kmetovalca zadeva, ker bode moral svoje pridelke ceneje prodajati. Zemljišča so itak že preobložena z dačami, sedaj pa še hočejo ceno zemljiščinih pridelkov z večimi oddavki znižati!

To so tisti kratkovidni politikarji, kateri še sedaj ne razumejo, da se denarna „griža“ na vse strani, po vseh deželah le zato tako hudo razprostira, ker so nam zemljišča in delo z dačami preobložili, kapital pa vsacih oddavkov oprostili. Sicer se pravi, da nam ravno kapitala primanjkuje, da je kapital pri nas predrag. To je resnica, pa pomisliti je treba, da se kapital le spravljati zamore po poljedelstvu in po obrtniji, kateri pa pridnih, zadovoljnih delavcev, posebno pa krepkega kmečkega stanu tirjate. Ako tedaj siromaka delavca in pa ubogega kmeta z dačami preoblagajo, so na krivi poti in „griže“ ne bode konec.

Iz Radgone 7. dec. (Ubogi štajerski in ogerski Slovenci.) Preteklega leta vprašal je enkrat „Gospodar“ po imenu slovenskih občin, katere spadajo pod graško škofijo in deloma ob enem pod graško višo sodnijo, da bi se, ako se napravi sodišče v Mariboru, ločile od Grada. Ker mi gospodje, do katerih sem se obrnil v tej zadevi, niso poslali nobenega poročila, naj dam odgovor, kolikor mi je samemu znano, in kar se nahaja v knjigi: „Slovenski Štajer“, I. snopič.

V radgonskem okraju so slovenske: Potrna, Žetinci, Gorica, Cankovci, Dedonci, Limanosi, Plitvica, Plitviški vrh, Lešene.

V emureškem okraju: Nasova, Velka, (Marija Snežnica), Draženvrh, Rožengrunt, Ščavnica s Krempergom in zvečema Sladkivrh.

V lipniškem okraju: Rač ali Račje, Kamenik ali Steinpoh; potem nad polovico Ekberg, Srna ali Senava, Belič in Evič.

V arveškem okraju: Koplja, Veliki Vavc ali Valec, Pesnica, Gradišče, Remšnik, Klanec in z večine Luče ter Veče.

Število naroda v teh srenjah je blizo 12.000. Razen tega še stanuje v marsikterih drugih sosednjih srenjah nekaž Slovencev, in mnogo je ondi raztresenih slovenskih poslov. A gotovo se sme slovenski deželi prištevati imenovanih 29 srenj, in edino naravno in pametno bi bilo, da bi spadale v duhovnih, sodnijskih in političnih zadevah pod slovenske višje oblasti. Kajti zdaj so vprežene v jarem ponemčevanja, katero se tukaj hudo šopiri. Božja služba se Slovincem še po domače redno opravlja v Radgoni, pri sv. Duhu, v Lučah in v Kopli; deloma tudi v Gomici in včasih — v Apačah. Šole so povsod nemške ali nemčurske; v Radgoni smo po štiri-letnem moledovanju srečno letos izberali, da se sme slovenska deca nekatere ure na teden po domače čitati in pisati učiti. Pa prvi korak je storjen, sčasoma bomo zahtevali več. Bog nam daj na mejo narodnih duhovnikov, ki bi narodu vedili braniti pravice, ga vzbujali, ga v društvo sv. Mohora vabili itd.!

Kar zadeva naše sosede, ogerske Prekmurce, jim isto v obilni meri želim. Naj jim toča pobije mesto polja vse Magjarone! Vsak dan čitamo po časnikih, kako slabo se godi ogerski vladi v denarnih zadevah, da bo skoro iti morala po svetu beračit; in glej ga oholega Magjara! za to, da bi Slovence v svoje krepplje dobil, ima denarjev dovolj! Začel je sedaj celó učiteljem, ki bi najmarljivejše v slovenske glavice magjarščino vtepali, ponujati premije po 20—50 gld., in šolarčkom, ki bi se je najbolje nalezli, premije po 5—10 gld.!! Čemu ta potrata, gospodje Magjari? — bi ne bilo desetkrat bolje, ta evenk obrniti na lastno izobraženje, na lasten poduk, in pa ubogemu finančnemu ministru Ghyczy-u v pomoč?

Iz Ljutomera 6. dec. (V zadevi g. organista.) Ne oziraj se na „odgovor“ v 49. listu „Gosp.“ moram na dopis iz Ljutomera od 26. nov. očitno pripoznati in javno izreči, da g. G. Postružnik ni samo vsled prirojenih lastnosti izvrsten organist, nego tudi umen vodja igralnega kora, kakor ga jaz kot sodelavec pri cerkvenem petju že več kot 26 let poznam, tedaj je tudi svojega plačila vreden.

Res da je bilo jako žalostno, ko je g. P. neke tjedne farmanom, prijateljem lepega cerkv. petja, orglanje v cerkvi ustavil. Da se temu v prihodnje v okom pride, nadjamo se od previdnega sedanjega cerkvenega oskrbnništva, ki delovanje pri božjih službah po vrednosti ceniti ve. Kar se pak tiče prihodnjega organista, še nam niso znane njegove zmožnosti. Je li je res, da je ne-

davno naš občinski odbor odmerjeno letno podporo organistu odrekel?

Od izvira Sotle. 6. dec. Nekdanji občinski pisac Al. F. je proti novemu letos izvoljenemu občinskemu zastopu tožbo napel, češ, da mu naj plača, kar mu je poprejšnji zastop pred petimi leti na dolgu ostal. Ker pa poprejšnji župan noče občinskih računov novemu izročiti, se na novo izvoljeni občinski zastop brani omenjeni dolg izplatiti in tirja, da se naj prejšnji zastop opraviči, zakaj da ni omenjenega dolgá izplačal. Kadar tožba izteče, bom prijavil „Sl. Gospodarju“, kaj bo iz te moko.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Glasno doné po Avstriji in Nemčiji silni glasovi nezadovoljnosti katoličanov in Slovanov proti krivicam, ki se jim tu in tam godijo. Namesto božje pravice, ki veleva v verskem in narodnem oziru spoštovati svobodo prepričanja in prirojenih pravie, vlada po svetu sebičnost, da luteran in mavtar katoličana, Nemec, Magjar itd. pa Slovana zatira, dokler le more. Nasledki odpada od Boga!

V državnem zboru na Dunaju povzdigujejo poslanci federalitične stranke svarilne glasove proti sistemi, po kateri slučajna večina ljudi iz vseh vetrov sveta, brez ozira na posebne razmere dežel in njenih prebivalcev postave dela in ne prizanaša tudi verskim čutom ne! Svاريو zoper vsilovanje nemščine in italijanščine v šolah, ker rodi to polovičarskih ljudi brez značaja in korenite vednosti, Avstriji pa nezanesljivih podložnikov. — Alj bodo ti svarilni glasovi kaj pomagali? Težko; in prav to je znanje — hude bolezní državne!

Na Ogerskem je finančni minister še le po drugem glasovanju finančnega odbora milost dobil, da sme prvo četrletje 1875 po sedanjem načinu davke pobirati, ker se nove dačne postave pred prazniki ne morejo skončati.

Vnanje države. V nemškem državnem zboru so se poslanci katoliškega središča z Bismarcom strašansko popadli. Vrli vrednik „hist. pol. Blätter“ dr. Jörg z Bavarskega je ostro šibal Bismarkovo vnanjo politiko, po kterej draži države proti Nemčiji, Francosko in Špansko. V misel je vzel mimogredé tudi napada na Bismarka. To slišati je Bismark v silni togoti nekako odgovornost tega napada zvrčal na katoličane sploh in posebno še na kat. središče drž. zbora. Pri tem navstane grozen hrup in se čujejo iz središča besede: „Fej te bodi!“ Bismark se hoče opravičiti in poveda, kako da je Kullman govoril, ko ga je po napadu spraševal. Povedal je pa vse drugače, kakor se je sodniji poročalo, in torej navstane še hujsi hrup in ropot in se ponavljajo glasovi: „Fej te bodi!“ — Poslanec Windhorst iz središča mu krepko odgovarja in pravi med drugim: „Državnega kancelarja vodi v vnanji poli-

tiki vzor, da povsod proti rimski stolici zaveznikov in pomagačev išče, kateri mu utegnajo na korist biti.“ — Potem je grajal grdo natolcevanje, da Bismark politične pregreške posamesnih ljudi kakor je Kullman vsej stranki podtika. — Razdražba je tolika, da se utegne skoro kaj važnega zgoditi.

Srbsko. Knez je letos mnogo okoli potoval, se seznanil — z vladnim liberalizmom in brž v prestolnem govoru, ko je skupščino pričel, narodnim zastopnikom ponudil, če hočejo ustav v liberalnem smislu predelati. Nasledek je bil, da sta prišla iz odbora dva adresna načrta v skupščino: načrt večine, ki je strašno Turkom zobé kazal, in načrt manjšine, ki je bolj miren. Ministerstvo je pobijalo prvi načrt, pa le za 3 glase večine imelo in — odstopilo. Skupščina se odloži in knez izroči sestavo ministerstva Zumiču, ki spada k liberalcem omladincem ter je sestavil liberalno vlado. Tudi tukaj hujska bajé pruski poročnik; o knezu se pa čuje, da bo vzel 16letno Andrassy-jevo hčer. Vse to za Srbijo in južne Slovane — nič dobrega ne obeta!

Razne stvari.

(Štajerska vinotrška družba.) Opravilni svet te družbe vabi delničarje v izredno skupščino v Mariboru dné 27. dec. Na dnevnem redu je med drugim, ali naj družba razpade ali se spremeni v drugo družbo.

(Požar.) Iz Šent-Jurja pod Rifnikom se poroča: V noči od 8. do 9. dec. je zgorel marof župnijski s krmo, steljo in težkimi vozovi vred. Živina je rešena. — Ob pol dveh po polnoči nas zbudi zvon iz spanja, pa ni več mogoče braniti: prostrano poslopje je že gorelo na vseh straneh. Sreča velika, da ni vetra bilo, sicer bi bil ves trg v nevarnosti. Kako da je požar navstal, se ne ve. — Drugi dan se podajo č. g. župnik Hašnik z g. kaplanom, z g. Ripšnom, Kartinom in še z dvema možema v hleve pogledat. Vse je brez škode. Komaj pa stopijo iz velikega hleva za govejo živino, se udere teški zidani obok na tla. Le nekaj trenutkov poprej, in vsi bi bili pokopani!

(Ponarejeni bankovci.) Pri okr. sodniji v Kojncih je hranjenih 30 ponarejenih bankovcev po 1 gld., ki so se našli pri menda opeharjenih ljudeh. Toraj pozor!

(Misijon.) Iz Tinja se poroča: Obhajal se je pri nas sv. misijon od 1. do 2. adventne nedelje. Vodil ga je čast. gospod J. Valjavec. Ljudstvo se je te pobožnosti z velikim veseljem udeleževalo. Obhajanih je bilo nad 1200.

(Za družbo duhovnikov) so nadalje vplačali čč. gg.: Sorčič 50 fl. (poprej že 100 fl.), Paprej 50 fl. (doplačano), Arzenšek 22 fl., Geč 22 fl., Canjker Lovro 20 fl., Kunej Nep., Savič, Pirkovič, Kreft, Bratanič po 11 gld.

Odprto pismo

posestniku J. A. v Pavlovivesi pišečke fare kot odgovor na pismo in drugim zavarovancem pri banki „Sloveniji!“

Grda laž je, kar se po svetu trosi o propadu banke „Slovenije.“ Agenti drugih bank, odstavljeni agenti in uradniki banke „Slovenije“, nemčurji, ki domačo zavarovalno banko že iz začetka pisano gledajo, in slednjič tudi mladostovski hujskalci, ti ljudje trosijo take laži po svetu.

Zgube se zavarovancem, dokler letno zavarovninu v redu plačujejo, bati ni, ker je za to rezervni fond, iz kterega se škode po ognju zavarovancem plačujejo. Banki „Sloveniji“ še doslej nihčér očital ni, ampak mnogi so jo v javnih listih naravnoč pohvalili in priporočali prav zato, ker je vsakemu zavarovancu škodo po ognju ali dosmrtni preužitek urno in pošteno izplačala in bo tudi v prihodnje, če ne bodo Slovenci rajše lažnjivcem, kakor pa resnicoljubnim domačim listom verovali. Če je banka v prvi gospodarski dôbi škodo trpela, zadeva škoda le delničarje, ker jim uide dobiček in morajo zdaj doplačevati na delnice, da so zavarovanci v zavetju. Več kc bode delničarjev doplačalo, bolj ko ostanejo zavarovanci domačej banki zvesti, prej si bo tudi banka opomogla.

To bi Vam bil zamogel povedati vsak, ki le nekoliko stvar pozna in časnike bere ter le nekoliko poštenja v svojem srcu ima. Več Vam tudi mi povedati ne vemo; kdor hoče več vedeti, naj se obrne v pismu do bankinega ravnateljstva v Ljubljani, ki ima društvene bukve v rokah.

Vredništvo.

Loterijne številke:

V Trstu 5. decembra 1874: 18 9 77 64 20

Prihodnje srečkanje: 19. decembra.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	60	4	25	4	60	4	10
Rži	3	90	3	40	3	35	3	15
Ječmena	3	50	3	—	2	40	2	50
Ovsa	2	20	1	80	2	20	1	90
Tursice (koruze) vagan	3	50	2	45	3	—	2	38
Ajde	3	20	2	35	2	80	2	—
Prosa	3	90	3	—	3	40	2	—
Krompirja	2	10	1	60	2	—	1	75
Sena cent	—	—	2	—	1	20	1	—
Slame (v šopkih)	—	—	1	40	—	80	—	75
„ za steljo	—	—	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	28	—	30	—	28	—	22
Teletine	—	32	—	32	—	30	—	24
Svinjetine	—	30	—	32	—	40	—	34
Slanine	—	38	—	38	—	40	—	30

Ugodna ponudba.

Pri sv. Lovrencu v Slov. goricah se daje v najem ali pa tudi prodá pod lehkimi plačilnimi pogoji v dobrem stanju ohranjena, z opeko krita hiša, ki ima 4 sobe, 1 kamro, prostorno kuhinjo, dobro pivnico in nove štale, potem lep vrt in dobre njive. V omenjeni hiši stanoval je zadnje leta zdravnik, in ker je ravno sedaj izpraznjena ta služba, je občna želja srenječanov, da se zopet kaki zdravnik oglasi.

Franc Koser,

posestnik.

2—2

Darovi za božične praznike in novo leto.

Zlatnine, srebernine in to iz pravega in kitajskega srebra.

Spodobno se zahvaljujé za doseganje meni skazano zaupanje naznanjam, da sem si

zalogo zlatnine in srebernine

vnovič in bogato preskrbel ter priporočam p. n. občinstvu za prihodnje praznike kot vezila: Zlatih prstanov, zlatih in srebernih križcev, zlatih in srebernih lancev (za gospode in gospé), zlatih prstanov z diamanti, zlatih naušesnikov in naušnic, granatnih, zlatih in srebernih olupšav, naročnih olupšav, zlatih in srebernih svetinjic, bučik ali prsnih igel, jedal raznih vrst in karkoli se na mizi rabi; tabakir, naprstkov itd.

V moji zalogi so dalje stvari iz kitajskega srebra na poljubno izbiro in za vsako porabo.

Ob enem naznanjam p. n. občinstvu, da preskrbljujem vse v moj posel spadajoče poprave, ter sprejemljam rezljanja, pozlačenja v ognju i. t. d.

Žlahtni kameni, staro zlató in srebró se kupuje ali zamenjava.

Henrik Schön, juvelir, zlatar in srebernar v **Mariboru,**

spodnja gosposka ulica, v Grubičevi hiši št. 105.